

Ophavsret og Rettighedsforvaltning 4

**“Privat” versus “offentlig”
Musikrettigheder
Rettighedsøkonomi**

Niels Erik Wille

Lektor (emeritus), cand.mag.
Inst. f. Kommunikation, Virksomhed
og Informationsteknologier
Roskilde Universitetscenter

© Niels Erik Wille, 2008

Oversigt

- “Privat” versus “offentlig” i ophavsretten
- Musikrettigheder
- Case: Mbube – The Lion Sleeps Tonight
- Rettighedsøkonomi
  - Overdragelse af rettigheder
  - Indtægtsformer
  - Brancheanalyse
- Suppl. litteratur

“Offentlich” versus “privat”

“Offentlig” <--> “Privat”

- Skellet mellem “offentlig” og “privat” er afgørende for en række bestemmelser i ophavsretsloven, bl.a.:
  - Offentliggørelse
  - Spredning til almenheden (offentligheden)
  - Offentlig visning
  - Offentlig fremførelse
  - Gengivelse af kunstværker placeret på offentlige steder

Offentliggørelse

- **Offentliggørelsen** er den fundamentale ophavsretlige handling.
- Ved offentliggørelsen gøres værket tilgængeligt for “almenheden” (= i princippet enhver). Endelig overdragelse af et værk i ét eksemplar til en anden end ophavsmanden (eller dennes nære kreds), regnes dog også for omfattet af begrebet.
- Kun ophavsmanden kan beslutte at værket er klar til offentliggørelse.
- Værker der ikke er offentliggjort, kan f.eks. ikke gøres til genstand for kreditorforfølgelse.

Lov om ophavsret § 2

Stk. 3. Værket gøres tilgængeligt for almenheden, når

- 1) eksemplarer af værket udbydes til salg, udlejning, udlån eller på anden måde spredes til almenheden
- 2) eksemplarer vises offentligt eller
- 3) værket fremføres offentligt

Lov om ophavsret § 8

Offentliggørelse og udgivelse

§ 8. Et værk anses for offentliggjort, når det lovligt er gjort tilgængeligt for almenheden.

Stk. 2. Et værk anses for udgivet, når eksemplarer af værket med ophavsmandens samtykke er bragt i handelen eller på anden måde spredt blandt almenheden.

Privatsfæren

- Udlån, overdragelse, visning eller fremførelse inden for ophavsmandens “privatsfære” regnes ikke for offentliggørelse og har ingen ophavsretlige konsekvenser.
- Til “privatsfæren” hører familie, venner, kolleger, elever og andre som ophavsmanden har et personligt bånd til.
- Denne afgrænsning af “privatsfæren” går igen i en række andre ophavsretlige relationer, f.eks. privatkopiering, ikke-offentlig fremførelse mv.

Udgivelse

- Ved **udgivelse** forstås en mangfoldiggørelse af eksemplarer som “spredes” til almenheden – ved handel, gave eller lign.
- Udgivelsen skal være lovlig, dvs. ske med ophavsmandens samtykke
- *On-demand-printing* er også udgivelse
- Distribution af eksemplarer via et datanet er også udgivelse (ikke at forveksle med “tilrådighedstil-
lelse”)

Lov om ophavsret § 2

Stk. 2. Som eksemplarfremstilling anses enhver direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent og hel eller delvis eksemplarfremstilling på en hvilken som helst måde og i hvilken som helst form. Som fremstilling af eksemplarer anses også det forhold, at værket overføres på en indretning, som kan gengive det.

Privatkopiering

- Kopiering til privat og personlig brug omfatter eksemplarfremstilling til brug for den kopierende selv og evt. personer i dennes “privatsfære”.
- Kopieringen kan finde sted inden for hjemmet, i uddannelsesinstitutioner, andre institutioner, offentlige eller private virksomheder. Også til tjenstlig brug, f.eks. til sagsbehandling eller forskning.
- Men kun hvis brugen er personlig som angivet ovenfor. Ellers gælder de almindelige regler om eneret til eksemplarfremstilling og spredning.

Visning

- **Visning** betyder at et fysisk eksemplar af værket (original eller kopi) fremvises for et tilstedeværende “publikum”
- Offentlig visning betyder at almenheden har adgang til at se/tilegne sig værket
- Det omfatter placering på offentlig vej eller plads, i offentlige bygninger, på museer, biblioteker og lign. samt gallerier og udstillinger i øvrigt.
- Udgivne eksemplarer og eksemplarer af kunstværker som ophavsmanden har overdraget endeligt til andre, kan ejeren vise offentligt uden særlig tilladelse fra ophavsmanden.

Gengivelse af visninger

- Kunstværker der er varigt anbragt på offentlig plads eller vej må frit gengives når værket ikke er hovedmotivet, og gengivelsen ikke sker i erhvervsøjemed.
- Hvis værket er anbragt på privat område hvor der kun er adgang mod betaling, gælder reglen ovenfor ikke.
- Bygningsværker, herunder broer, skibe og lign. må dog frit afbildes.

Fremførelse

- **Fremførelse** er et bredt begreb som omfatter flere forskellige aktiviteter:
  - Personlig fremførelse: Oplæsning, sang, skuespil, dans, fremførelse af musik mv.
  - Afspilning af en gengivelse af en fremførelse
  - Afspilning (“visning”) af film og lign.
  - Udsendelse i radio eller fjernsyn
  - Tilrådighedsstillelse på datanet

Fremførelse 2

- **Offentlig fremførelse** finder sted når almenheden har adgang til at overvære fremførelsen
- Offentlig fremførelse forudsætter ophavsmandens tilladelse, bortset fra nogle få undtagelser:
  - Gudstjeneste
  - Undervisning (ikke kommerciel, ikke radio og tv)
  - Visse ikke-kommercielle arrangementer hvor publikum har gratis adgang, og hvor fremførelsen ikke er det centrale
- Undtagelserne gælder ikke filmværker og sceneværker.

Lov om ophavsret § 2

Stk. 4. Som offentlig fremførelse efter stk. 3, nr. 3, anses også

- 1) trådbunden eller trådløs overføring af værker til almenheden, herunder udsendelse i radio eller fjernsyn, og tilrådighedsstillelse af værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt tid og tidspunkt, og
- 2) fremførelse i en erhvervsvirksomhed, der finder sted for en større kreds, som ellers måtte anses som ikke-offentlig.

Fremførelse 3

- **Offentlig fremførelse** omfatter fremførelse for personer uden for den fremførendes privatsfære eller for andre som den fremførende har et personligt bånd til.
- Offentlig fremførelse omfatter f.eks.
  - Kunder i butikker, restauranter, servicecentre
  - Besøgende i biblioteker, udstillinger og lign.
  - Medarbejdere ved en arbejdsplads med mere end 40 medarbejdere (“musik til arbejdet” og lign.)
  - Medlemmer af foreninger hvis formål er at arrangere koncerter, forestillinger fester mv.

Fremførelse 4

- Som offentlig fremførelse tæller også foreningsarrangementer som kun er for medlemmer, hvis foreningen er stor og med en bred målgruppe. Grænsen synes at gå ved 800 medlemmer:
  - Køge Borgerforening. Bred. 800 medl. Off.
  - Køge Husmoderforening. Snæver. 750 medl. Ikke off.
- Foreninger med et klart “fagligt” formål, hvor medlemskontrollen er effektiv, hvor fremførelser kun forekommer sjældent, og hvor foreningen selv står for arrangementet, vil normalt ikke være omfattet af reglerne om offentlig fremførelse.

Fremførelse 4

- **Private fester** er normalt ikke omfattet af reglerne om offentlig fremførelse.
- Det gælder også for **personalefester** og **receptioner** med særligt indbudte
- En teaterforestilling, en koncert eller lign. som afholdes for en lukket kreds, f.eks en forening, et firma eller en institution, er derimod offentlig hvis det er teateret, koncertarrangøren eller lign. der står for arrangementet.

Musikrettigheder

Musikværker ("tonekunst")

Beskyttede værker (alm. ophavsret)

Melodier, musikalske motiver og temaer

(men ikke "vandrende melodier" og lign.)

Kompositioner

Arrangementer

Andre former for lydkunst (men ikke rene ord-værker)

Omfatter noder, partiturer mv.

Naborettigheder

Udøvende kunstnere

Lydoptagelser

Billedoptagelser

Musikciter

Det er tilladt at citere musik – i nodeform, i indspillet form og i form af fremførelser. Gengivelsen skal være i overensstemmelse med “god praksis”.

Der er ikke i loven fastsat formelle grænser: f.eks. et bestemt antal minutter eller takter.

Citatet kan indgå i en kritisk/videnskabelig sammenhæng, eller fungere som led i et andet musikværk.

”Citer” der bruges til at skabe et nyt værk, f.eks. som et gentaget motiv (”loop”), regnes ikke for lovligt citat.

Sampling

Sampling er brugen af korte stumper lyd eller musik optaget digitalt og bearbejdet og sammenstillet til musikalske forløb.

Sampling opfattes ikke som ”lovligt citat”. Hvis det pågældende værk eller den pågældende indspilning kan identificeres, vil samlingen normalt kræve tilladelse og kan udløse et økonomisk krav.

Ofte vil samlingen være så kort at komponistrettigheder ikke berøres. De krænkede er derimod den/de udøvende kunstner(e) og producenten af lydoptagelsen.

Privatkopiering

Beskyttede noder må kopieres til privat brug uden tilladelse og uden vederlag. Omfatter melodi, melodi + arrangement og egentlige partiturer.

Sådanne kopier må ikke anvendes på anden måde, f.eks. til offentlig fremførelse af musikværket.

Der må ikke anvendes “fremmed medhjælp” til kopieringen. Det omfatter også kopimaskiner på et offentligt bibliotek.

Privatkopiering

En fremførelse eller indspilning af et musikværk må kopieres til privat brug. Men må ikke anvendes på anden måde.

Det er almindeligt at arrangører forbyder optagelser under koncerter og lign.

Det er ikke tilladt at fremstille digitale kopier på grundlag af et lånt eller lejet eksemplar. Kopiering af eksemplarer man selv ejer, må kun ske til eget brug eller brug i husstanden – ikke til venner og bekendte mv. Fildeling er ulovlig.

Piratkopiering

Ved **piratkopiering** forstår man normalt systematisk og omfattende kopiering som sker for vindings skyld, f.eks.

- Kopiering og salg af udgivne musikkassetter, cd'er, dvd'er mv.
- Optagelse af koncerter og salg af kopier af optagelserne (kaldes også for ”boot-legging”).

Begrebet anvendes dog også om omfattende privat kopiering og distribution som sker uden betaling, evt. som bytte-objekter. Omfatter dermed fil-delings-tjenester.

Indspilning

Indspilning af musikværker er en form for eksemplar-fremstilling og omfattet af bestemmelsen om ”overførsel af værket til en indretning som kan gengive det.

Derfor skal rettighedshaverne give tilladelse til indspilningen inden for beskyttelsesperioden. Rettighedshaverne kan være ophavsmanden selv / arvingerne, et musikforlag eller et organ for kollektiv forvaltning som NCB (Nordisk Copyright Bureau).

En indspilning under private former og til privat brug kræver ikke tilladelse.

Indspilning

Honorar til komponister og eventuelle tekstforfattere udgøres af en andel af (de forventede) salgsindtægter. Opkræves i praksis af NCB.

De udøvende kunstnere betales direkte af producenten, og der er forskellige modeller, typisk:

- Engangsvederlag / fast honorar
- Andel i salgsindtægter (royalties)
- Honorar plus royalties
- Honorar plus bonus ved salg over en fastsat grænse

Fremførelse

En offentlig fremførelse af et beskyttet musikværk kræver som udgangspunkt en tilladelse fra rettighedshaverne.

Der er som nævnt tidligere nogle få undtagelser fra denne regel:

- Fremførelse ved særlige arrangementer
- Gudstjenester
- Som led i undervisning

Fremførelse under private former kræver normalt ikke tilladelse eller betaling.

Fremførelse

Ved større musikværker, herunder musikdrama, sker fremførelsen normalt efter aftale med komponisten selv, KODA-dramatik eller et teaterforlag (musicals og lign.).

Ved mindre musikværker, herunder sange, varetages rettighederne i praksis af KODA på vegne af ophavsmænd og musikforlag.

Fremførelse

Hvis fremførelsen indbærer brugen af en indspilning af værket, opkræves der et vederlag til de udøvende kunstnere og producenten af lydoptagelsen. Vederlaget opkræves af Gramex.

Ellers får de udøvende kunstnere et honorar for deres optræden som aftales direkte af arrangøren. Det kan være et fast honorar eller en andel af entreindtægten eller lign.

Case: Mbube – The Lion Sleeps Tonight

Rettighedsøkonomi

Overdragelse af rettigheder

Overdragelse af rettigheder

- Forudsætningen for den økonomiske udnyttelse af ophavsretten til et givet værk vil ofte være at der sker en overdragelse af rettigheder til en producent, formidler eller lign. som i praksis står for udnyttelsen – og for betalingen.
- I Danmark beror ophavsretten altid som udgangspunkt hos ophavsmanden.
- Overdragelsen kan ske i kraft af:
  - Lovgivning
  - Ansættelse
  - Konkret aftale

Overdragelse af rettigheder

- Ved **lovgivning**:
  - Edb-programmer udført i ansættelsesforhold
  - Filmproduktion (“filmformodningsreglen”)
- Ved **ansættelsesaftale**:
  - F.eks. Journalister i den trykte presse, radio og fjernsyn
- Ved **kontrakt** for enkeltstående opgaver
- Ved **udgivelsesaftale**
  - Forlagskontrakt og lign.
  - Kontrakt med pladseselskab og lign.

Overdragelse af rettigheder

- Ved aftale med et **agentur**:
  - Teaterforlag
  - Litterær agent
  - Musikforlag
- Ved aftale med et **forvaltningsselskab**
  - KODA, NCB, COPY-DAN og lign.
- Ved **gave og testamente**

Overdragelse af rettigheder

- Overdragelse af rettigheder bør altid være begrænset i rækkevidde og tid.
  - Urimelige aftaler kan ophæves af en domstol
- § 3-rettigheder (droit moral) kan ikke overdrages
  - Undtagelse: edb-programmer i ansættelsesforhold

Licens-konstruktioner

Licenser

- Ved en **licens** forstår man en tilladelse til en bestemt form for udnyttelse af et beskyttet værk.
- Tilladelsen kan gå gennem flere led, men skal i sidste instans kunne henføres til:
  - ophavsmanden selv, eller
  - hjemmel i lovgivningen.

Licenser

- Gennem lovgivningen kan der etableres særlige kollektive licenskonstruktioner:
  - **Tvangslicens:** fastsat i lovgivningen
  - **Aftalelicens:** aftalt mellem 2 eller flere parter. Forudsætter specifik hjemmel i lovgivning.

Tvangslicens

- Ved en **tvangslicens** forstår man en kollektiv licens som er etableret gennem lovgivningen på følgende måde:
  - Loven fastsætter hvilken udnyttelse der er tale om
  - Ophavsmanden skal ikke spørges / give tilladelse i hvert enkelt tilfælde
  - Ophavsmanden skal have betaling for udnyttelsen
  - Betalingen fastsættes ved lov eller af et særligt nævn: Ophavsretslicensudvalget (tidl. Tvangslicensnævnet).

Tvangslicens

- **Tvangslicens** var tidligere mere udbredt. Efter den nugældende lov forekommer den i følgende tilfælde:
  - Produktion af lydbøger til syns- og læsehandicappede
  - Udgivelse af antologier til undervisningsbrug
  - Brug af udgivne fonogrammer i radio- og fjernsyns-udsendelser (Gramex-rettigheder)
- De følgende ligner, men er ikke tvangslicenser:
  - Følgeretsvederlaget (videresalg af kunstværker)
  - Blankbåndsvederlaget

Aftalelicens

- Ved **aftalelicens** forstår man en hjemmel til at træffe kollektive aftaler mellem en organisation der repræsenterer et flertal af ophavsmændene inden for et bestemt område og en organisation der repræsenterer brugerne:
  - Den omhandlede udnyttelse skal være fastsat ved lov
  - Vilkår og betaling for udnyttelsen fastsættes ved aftale
  - Aftalen kan gøres gældende over for ikke-organiserede danske ophavsmænd
  - Aftalen kan omfatte udenlandske ophavsmænd i kraft af en gensidighedsaftale med en tilsvarende organisation i udlandet.

Aftalelicens

- **Aftalelicens** er en særlig nordisk konstruktion. Tilsvarende konstruktioner søges dog gennemført i de øvrige EU-lande gennem harmonisering (direktiver).
- Aftalelicens er særlig nyttig i forbindelse med de såkaldte **masseudnyttelser** hvor der er mange brugere og mange ophavsmænd involveret, og hvor det er praktisk umuligt at gennemføre alle de nødvendige individuelle aftaler inden for rimelig tid.

Aftalelicens

- **Aftalelicens** bruges på følgende områder:
  - Kopiering til undervisningsbrug
  - “Tapning” af udsendelser i radio og fjernsyn til undervisningsbrug
  - Kopiering i erhvervsvirksomheder
  - Digital kopispredning i biblioteker
  - Radio og tv til syns- og hørehandicappede
  - Gengivelse af kunstværker i alment oplysende fremstillinger og kommercielle i kritiske og videnskabelige fremstillinger.

Aftalelicens

- Udsendelse af udgivne værker i radio- og tv (DR, TV2, Færøernes Radio og Fjernsyn og Grønlands Radio) (f.eks. KODA-rettigheder)
- Genanvendelse af arkivproduktioner af DR og TV2 i form af
  - Genudsendelse
  - Tilrådighedstillemelse på Internettet
- Viderebredning af udsendelser via kabelnet

Kollektiv forvaltning

Kollektiv forvaltning

- Ophavsmændene og andre rettighedshavere kan desuden etablere organisationer som varetager deres interesser i forbindelse med aftaler om udnyttelse og opkrævning af vederlag. Det sker typisk inden for:
  - Fremførelse af musikværker
  - Indspilning af musikværker
  - Brug af enkelt-billeder i forskellige sammenhæng

Agenturer

- Agenturer er kommercielle virksomheder som kan påtage sig forvaltning af bestemte rettigheder på vegne af ophavsmænd tilknyttet agenturet.
F.eks.
  - **Musikforlag:** Promovering og trykning af musikværker
  - **Teaterforlag:** Opførelsesrettigheder for sceneværker
  - **KODA-Dramatik:** Opførelsesrettigheder for musikdramatik.
  - **Litterære agenter:** Oversættelsesrettigheder. Udgivelse i udlandet. Forlagsaftaler (ikke almindeligt i Danmark).

Forvaltningsselskaber og agenturer

- Der er typisk tale om eksklusiv-aftaler mellem ophavsmand og organisation, således at ophavsmanden forpligter sig til ikke selv at indgå aftaler om de udnyttelser som organisationen står for. Dette skyldes:
  - Dels hensynet til ophavsmanden som ikke kan lokkes / trues til at indgå en ringere aftale.
  - Dels hensynet til organisationen som er fri for konkurrence fra ophavsmanden selv.

Organisationer

Organisationer

- **KODA:** Komponister og tekstforfattere samt musikforlag i Danmark. Rettigheder til offentlig fremførelse. (1926)
- **KODA Dramatik:** Rettigheder til fremførelse af musikdramatiske værker: Opera, operette, musical, ballet (1935).

Organisationer

- **NCB** (Nordisk Copyright Bureau): Indspilningsrettigheder for komponister, tekstforfattere, musikforlag m.v. (1915)
- **Gramex**: Rettigheder til offentlig fremførelse (sekundær brug) af indspillet musik mv. for udøvende kunstnere og fonogramproducenter. (1963)
- **IFPI Danmark** (International Federation of the Phonographic Industry). Pladeselskabernes interesseorganisation.

Organisationer

- **COPY-DAN Billedkunst:** Rettigheder til gengivelse af billeder (fotografier, grafik, tegninger mv.). Dækker tilsluttede billedkunstnere. Vederlag for videreslag af billedkunst (“følgeretsvederlag”).
- **COPY-DAN Båndkopi:** Blankbåndsvederlag
- De enkelte “fagforeninger” varetager desuden deres medlemmers interesser og deltager i den kollektive forvaltning.

Blankbåndsvederlag

Blankbåndsvederlag

- Ved salg af uindspillede lyd- og videobånd samt andre medier (cd, dvd og hukommelseskort) der egner sig til optagelse af lyd og billeder opkræves et særligt vederlag, kaldet “blankbåndsvederlaget”
- Beløbet betales i praksis kun af kunder der bruger medierne til optagelse af eksisterende indspilninger. Andre kan få refunderet beløbet mod passende dokumentation.
- Vederlaget administreres af COPY-DAN, Båndkopi.

Blankbåndsvederlag

- Beløbet var i 2006:
  - Kr. 0,0603 per minut på analoge lydbånd
  - Kr. 0,0839 per minut på analoge videobånd
  - Kr. 1,88 per stk. for digitale lydmedier
  - Kr. 3,- per stk. for digitale billedmedier
  - Kr. 4,28 per stk for digitale hukommelseskort
- Beløbet reguleres løbende efter pristallet.
- Pengene fordeles til skabende og udøvende kunstere, film- og pladeproducenter, samt radiofonier.

Blankbåndsvederlag

- Beløbet skal kompensere for den omfattende, både lovlige og ulovlige kopiering der sker, primært i private hjem, af lyd- og billedudgivelser.
- Pengene fordeles dels til de enkelte rettighedshavere proportionalt med salgstal, dels til puljer som komme rettighedshaverne til gode.
- Det diskuteres om også harddiske og lign. skal omfattes af ordningen.

Vederlag ved videresalg af kunstværker

Videresalg af kunst mv.

- Når et (billed)kunstværk eller brugskunstværk er endeligt overdraget til andre, og værket videresælges kommercielt, opkræves et vederlag (“følgeretsvederlag”) på 5% af salgsprisen faldende til 0,25%. (Vederlaget er gradueret efter salgsprisen, og prisen skal være mindst 300 Euro)
- Vederlaget opkræves kun for brugskunst hvis der er tale om unika, eller meget få eksemplarer.
- Ved kommercielt salg forstås normalt et salg via et galleri eller en auktion, men også salg fra en privat til en professionel opkøber.

Videresalg af kunst mv.

- Vederlaget skal sikre at ophavsmanden (eller dennes arvinger) får andel i den ofte betydelige værdiforøgelse som sker i kunstverdenen.
- Vederlaget opkræves og administreres af COPY-DAN, Billedkunst.
- Vederlaget opkræves kun i beskyttelsesperioden (indtil 70 år efter ophavsmandens død).
- Beløbet betales til ophavsmanden eller dennes arvinger.

Biblioteksafgift

Biblioteksafgift

- **Biblioteksafgiften:** Rettigheder til udlån via danske folke- og skolebiblioteker.
- Biblioteksafgiften er et kontor under Kulturministeriet -> Biblioteksstyrelsen. Det administrerer en årlig bevilling på finansloven. I 2007 var den på ca.150 mio. kr.
- Pengene fordeles i 2 puljer:
  - Bøger, lydbøger og lign.
  - Indspillet musik (plader / audio-cd'er) og billeder

Biblioteksafgift

- “Afgiften” er ikke en egentlig afgift, men et beløb afsat på finansloven som en kulturel støtteordning. Den er altså skattefinansieret.
- Den ordinære Biblioteksafgift beregnes ud fra de enkelte forfattere mv.'s andel i en samlet pointsum. Point-tallet beregnes per anskaffet eksemplar ganget side-tallet og evt, en særlig vægt (digte, tegne-serier, børnebøger, oversættelser).
- Udlånstal indgår ikke i beregningen, men udlånstal afspejler sig normalt i antallet af anskaffede eksemplarer (samt i kassationstal).

Biblioteksafgift

- Ret til almindelig biblioteksafgift har alle forfattere, oversættere, komponister, illustratører, samt visse redaktører, hvis værker er anskaffet af danske folke- eller skolebiblioteker.
- Forfatterne skal selv tilmelde sig ordningen for at få andel i pengene.
- Kun forfattere der skriver på dansk, oversættere til dansk og komponister og illustratører der udkommer i Danmark, har ret til andel i Biblioteksafgiften. [Dette er kontroversielt i EU!]

Biblioteksafgift

- Tidligere fik også efterlevende ægtefæller og evt. børn andel i Biblioteksafgiften, men denne del af ordningen er under afvikling. Gælder nu kun for ophavsmænd tilmeldt før 2002 og der betales kun 50% af det normale beløb.

Biblioteksafgift

- Den samlede pulje var i 2007 på 150 mio kr.
- Beløb under 1.737,- blev ikke udbetalt. Summen (knap 6,4 mio kr.) omfordeles til de øvrige.
- Der var i 2007 i alt 21.784 tilmeldt ordningen.
- Her var 8.564 berettiget til beløb over 1.737,-
- 268 var berettiget til beløb på 100.00 og derover.
- 1 person var berettiget til 752.060,-
- Pengene fordeles med 49 % til skønlitteratur og 51 % til faglitteratur. Ca. 60 % til bøger for voksne, resten til børne- og skolebøger.

Andre indtægter

Andre indtægter

- Både ophavsmænd og udøvende har supplerende indtægter som relaterer sig til deres centrale ophavsretlige roller:
  - Foredrag, oplæg på konferencer mv.
  - Egentlig undervisning inden for “faget”
  - Bidrag til aviser, tidsskrifter og ugeblade, herunder interviews
  - Bidrag til radio og fjernsyn, herunder interviews
- Hertil kommer ansættelser uden egentlig relation til den ophavsretlige aktivitet
- Overførselsindkomster

Rettighedsøkonomi – Brancheanalyse

Brancheanalyse

- **Ophavsretsbaserede brancher**

- Produktion og distribution/fremførelse af materiale omfattet af Lov om ophavsret

- **Ophavsretsafhængige brancher**

- Produktion af udstyr til produktion og (for)brug af ophavsretsbaseret materiale

- **Ophavsretsrelaterede brancher**

- Produktion og distribution af materiale som i nogen grad er beskyttet af ophavsret, designret mv.

Brancheanalyse

- **Ophavsretsbaserede brancher**

- Bøger og presse (m. boghandel, biblioteker mv.)
- Musik, teater, opera (m. koncertsale og kulturhuse)
- Film og video (m. biografer og udlejning)
- Radio og tv, samt telekommunikation
- Fotografi
- Kunsthandel og gallerier (ikke museer [!])
- Reklame- og markedsføringsvirksomhed
- Software og databaser

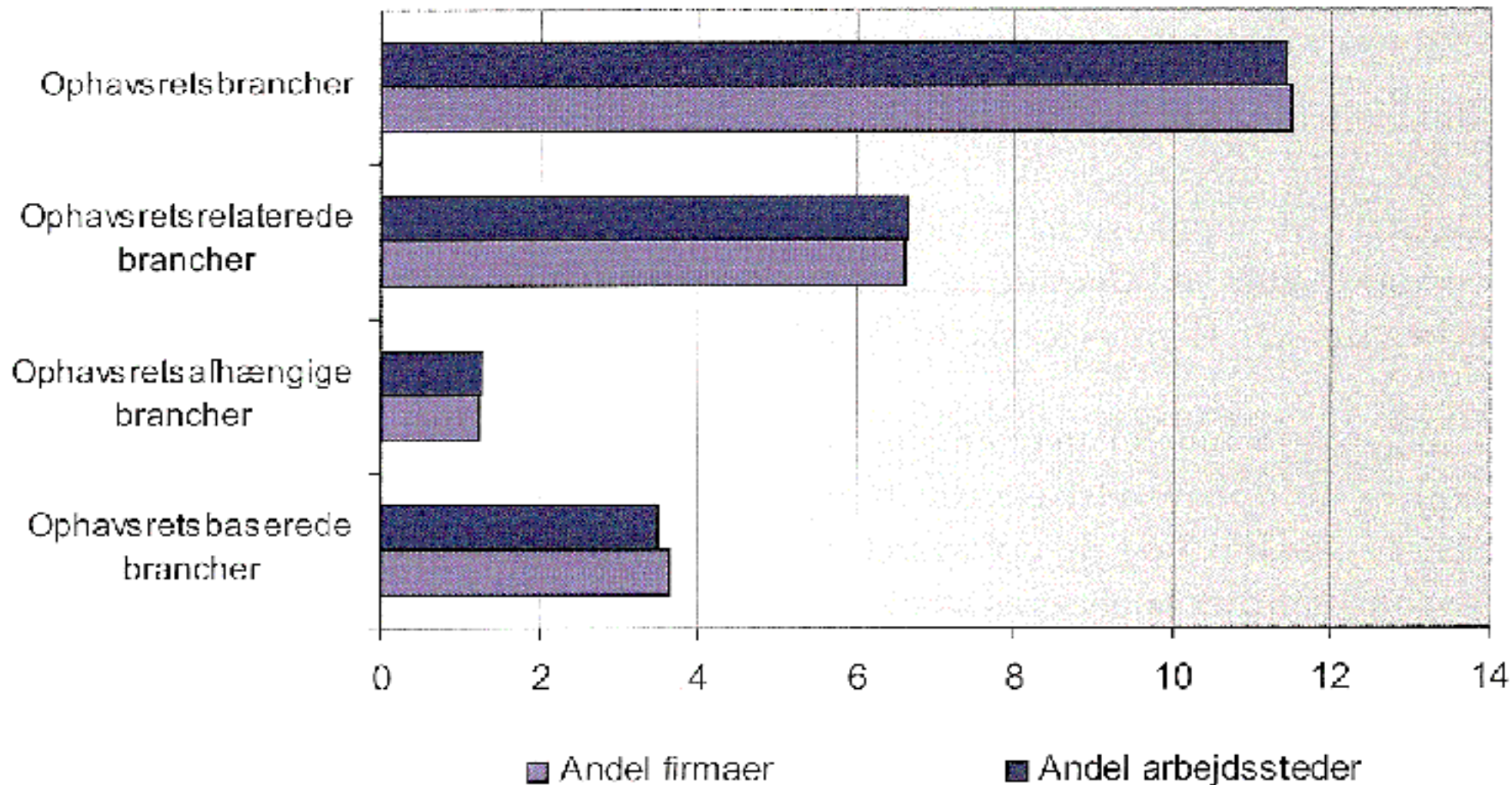
Brancheanalyse

- **Ophavsretsafhængige brancher**
  - Apparaturl til radio, tv og lign.
  - Computere og andet it-apparaturl
  - Foto- og filmudstyr
  - Musikinstrumenter
  - Apparaturl til fotokopiering og lign. kontormaskiner
  - Papir og pap

Brancheanalyse

- **Ophavsretsrelaterede brancher**
  - Tøj, tekstiler og fodtøj
  - Juveler og mønter
  - Møbler
  - Husholdningsudstyr, porcelæn og glas
  - Tapet og tæpper
  - Legetøj og spil
  - Arkitektur, ingeniørvirksomhed og tilsyn
  - Indretningsarkitekter
  - Museer [sic!]

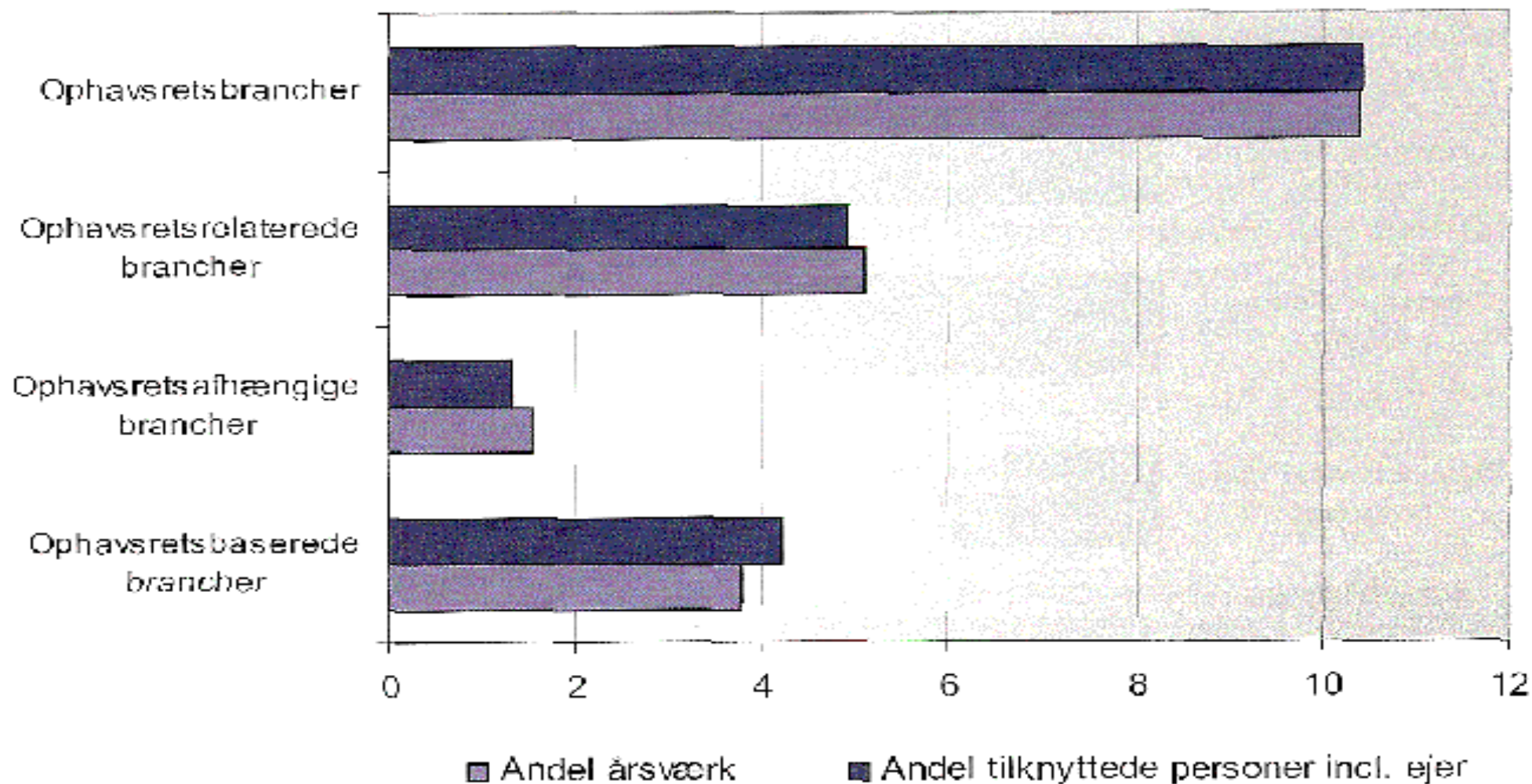
Firmaer og arbejdssteder

Firmaer i alt: 275.712. Arbejdssteder i alt: 326.714

Firmaer ORB: 31.704. Arbejdssteder ORB: 37.292. Ca. 11,5 %

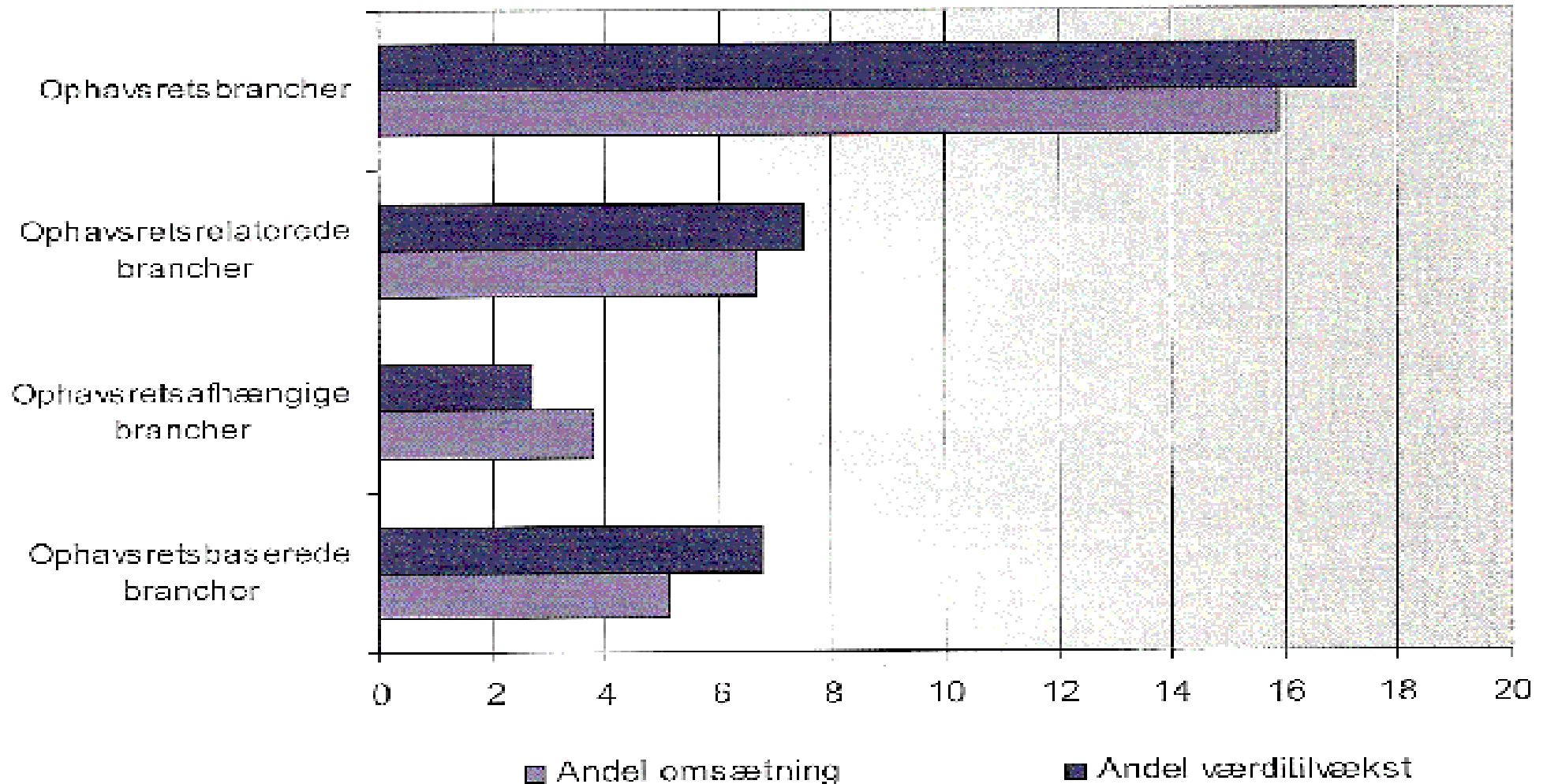
Årsværk og ansatte

Årsværk i alt: 2.168.346. Ansatte i alt: 2.887.668

Årsværk ORB: 225.843. Ansatte ORB: 301.410.

Omsætning og værditilvækst

Omsætning i alt: 2.380 mia. Tilvækst i alt: 634 mia.

Omsætning ORB: ca. 381 mia. Tilvækst ORB: ca. 108 mia.

Rettighedsøkonomi – Skabende kunstnere

Indtægter

- De **skabende** kunstnere (ophavsmænd) kan gøre krav på flere forskellige typer af indtægter:
  - **Løn** (fast ansættelse eller midlertidig ansættelse)
  - **Salgsindtægter**
  - **Honorarer** (engangsvederlag)
  - **Royalties** (løbende indtægter ved faktisk udnyttelse de beskyttede værker)

Indtægter

- **Blankbåndsvederlag**
- **Vederlag for videresalg af kunstværker**
- **Biblioteksafgift** (for værker i folke- og skolebiblioteker)
- **Andre indtægter** som indirekte har med deres status af gøre, f.eks. foredrag, kronikker, optræden i radio og fjernsyn.
- **Støtteordninger**

Indtægter: Løn

- Fast ansættelse i virksomhed, institution eller organisation med den opgave at levere værker eller fremførelse af værker som led i den normale aktivitet. **Fast løn.**
- Midlertidig ansættelse som ovenfor. Løn for en begrænset periode, evt. efter aftalt afregning per time. F.eks. projektansættelse. **Honorar** eller **timeløn.**

[Kan være svært at skelne fra engangs-vederlag.]

Indtægter: Salg og honorar

- **Indtægt ved salg** af enkelt-eksemplarer (billeder, skulpturer, brugskunst, bygninger mv.)
  - **Vederlag for videresalg** (billedkunst, skulpturer, visse former for brugskunst)
- **Honorar** (engangsvederlag) for **tjenesteydelse** (f.eks. fremførelse af egne værker; forelæsninger eller foredrag og lign.)
- **Honorar for udarbejdelse af beskyttet materiale** med henblik på en nærmere aftalt anvendelse (f.eks. fotografi, tegning, rapport ...)

Indtægter: Honorar fortsat

- **Honorar** for (tids)begrænset udnyttelse af rettigheder (opførelse af sceneværk eller musikværk et begrænset antal gange).
- **Honorar** for **bidrag til udsendelse** i radio eller fjernsyn (inkl. aftalt genudsendelse).
- **Honorar** for **bearbejdelse** (f.eks. oversættelse) af et eksisterende værk m.h.p. en nærmere defineret udnyttelse.

Indtægter: Royalties

- **Royalties** (løbende afregning) for udnyttelse af et udgivet værk:
  - Betaling per solgt eksemplar (bøger, plader m.v.)
  - Betaling per udlejning af eksemplar (film)
  - Betaling per fremførelse (oplæsning, fremførelse af musikværk – live eller indspillet)
  - Betaling per solgt billet (teater ...)
- **Honorar** (garantibetaling) **plus royalties** per solgt eksemplar
  - Forlagsudgivelser

Indtægter: Royalties

- **Royalties for sekundære udnyttelser;**
  - Kopiering til undervisningsbrug, institutionsbrug og lign.
  - Kopiering til privatbrug (blankbåndsvederlag – statistisk beregning)
  - Reproduktioner af billedkunst mv. (inkl. gengivelse i bøger, tidsskrifter mv.)

Indtægter: Andre

- **Støtteordninger fra stat og kommuner**
  - Bestillingsarbejder
  - Hæderspriser
  - Arbejdslegater og rejselegater
  - Livsvarige ydelser (finansloven)
- **Støtteordninger fra private (f.eks. fonde)**
  - Hæderspriser
  - Arbejdslegater og rejselegater

Indtægter: Oversigt

• KODA (2006)	249 mio
• Til Danmark	95 mio
• Til Udlandet	144 mio
• NCB (2006)	100 mio
• Gramex (2006)	148 mio
• COPYDAN (2006) (Tekst&Node)	148 mio
• COPYDAN Billedkunst (2006)	0,9 mio
• Videresalgsvederlag (2006)	0,7 mio
• Biblioteksafgift (2007)	150 mio
• Bogsalg (2006) (10% af 1.746 mio)	175 mio

Indtægter: Oversigt

- Direkte salg af billedkunst mv. ??
- Støtte fra stat og kommuner
  - Kunstfonden (2005) 84 mio
  - Livsvarige ydelser (2005) 22 mio
  - Kunstrådet (2005) Udvikling 40 mio
    - Musik 75 mio
    - Billedkunst 31 mio
    - Litteratur 26 mio
    - Teater og dans 77 mio
    - Film 367 mio
    - Arkitektur og design 18 mio

Indtægter: Oversigt

- I alt til ophavsmænd mv. > 1.711 mio
- Samlet omsætning i
ophavsretsbrancher 381 mia

Rettighedsøkonomi – Udøvende kunstnere

Indtægter

- **Udøvende kunstnere** betales normalt et honorar for deres fremførelser (“optræden”) ved live-performances. Undtagelsesvis kan de få andel af f.eks. entré-indtægter (“spille på døren”).

Der er forskellige principper for forskellige kunstarter.

Indtægter

- **Udøvende kunstnere** der medvirker ved indspilninger af plader og lign. har typisk 2 muligheder:
  - Engangsvederlag for hver indspilning. Typisk for studiemusikere, backing-kor og lign.
  - Engangsvederlag plus andel i salgsindtægter. Typisk for solister og kendte grupper.
- De udøvende får normalt – via GRAMEX – indtægter (royalties) fra sekundære anvendelser af det indspillede, f.eks. ved offentlig fremførelse (herunder udsendelse i radio og fjernsyn), samt udlejning.

Supplerende litteratur

Litteratur

Morten Rosenmeier: *Ophavsretlig beskyttelse af musikværker*. Kbh.: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 1996. 131 s.

Kulturministeriet: *Betænkning om revision af ophavsretslovens kapitel 3*. Betænkning nr. 1480. Kbh. 2006. 526 s.

Johan Schlüter, Jesper Bay & Jakob Plesner Mathiasen: *Musikaftaler*. (Paradigma). Kbh: Forlaget Thomson. 2006. 283 s + cd-rom

Simon Frith & Lee Marshall (red.): *Music and Copyright*. Edinburgh: Edinburgh University Press. 2. udg. 2004. 218 s.

Litteratur

Kristina Vaarst Andersen: *Kortlægning af den danske ophavsretsøkonomi*. Rapport 2006. København: Imagine. Copenhagen Business School. 2006. 64 s.

- Udarbejdet efter opdrag af COPY-DAN og KODA af forskningscentret Imagine ved Copenhagen Business School.
- Rapporten kan hentes af COPY-DANs web-sted: www.copydan.dk (Link på forsiden)

Litteratur

- Ruth Towse (red.): *A Handbook of Cultural Economics*. Cheltenham (UK): Edward Elgar. 2003. 494 s.
- Jørn Langsted: *Kulturøkonomi – en britisk og en tysk undersøgelse*. Århus. 1990. 55 s.
- Christian Hjorth-Andersen (red.): *Teaterøkonomi. De københavnske teatres økonomiske forhold i 1980'erne*. AKF-forlaget. 1991. 176 s.
- Michael Møller & Niels Chr. Nielsen: *Kunst – økonomisk set*. Kbh. Gyldendal. 1999. 224 s.

Litteratur

Mikael Højris: *Musikbranchen – en introduktion til et liv med pladekontrakter, forlagsaftaler, management og medier m.m.* Kbh.: Musikeren. 2003.
115 s.

Slut